

büyük katkıda bulunmuş olan Süreyya Ağa-oğlu, ayrıca pek çok dernekte de kurucu üye ya da üye olarak görev almış, yurtiçinde ve yurtdışında pek çok ulusal ve uluslararası toplantıda Türkiye'yi, Türk kadını ve ilgili olduğu kuruluşları temsil etmiş, konuşmalar yapmış, konferanslar vermiş, katıldığı her toplantıda fikirleri, konuşma yeteneği ve yürekliliği ile bir simge olmuştur.

Süreyya Ağa-oğlu'nun o alçakgönüllü kişiliğinde gerçekleştirdiği en somut olgu ise 1949'da kurup ölümüne dek sürdürdüğü "Çocuk Dostları Derneği" ile ilgili çalışmalarıdır.

Önceleri, İstanbul batakhanelerinde başıboş dolayan çocukları toplayıp Çiçekpazarı'ndaki eski bir medresede yetiştirmekle başlayan bu gönüllü çalışma, daha sonra çok ciddi bir organizasyona dönüşmüş, Maslak'ta satın alınan bir arsaya, kat karşılığı, iyi yürekli bir sanyiciye çok çağdaş bir yurt yaptırılmış, bu yurdun yönetimini tam 40 yıl bir avuç dostu ile birlikte üstlenmiş, çocukların gerçek bir annesi, bir yol göstericisi olmuş, onların çağdaş yurtsever gençler olarak yetişmesini sağlamıştır. O böylece, yüzlerce evladı olan bir Kibele anayı da kişiliğinde özümsemiştir.

Türk kadınının yücelmesi, toplumdaki yerini alması için bir ömür boyu emek veren, kendi dahil genç kızlarımızın kara çarşaftan çağdaş giysilere, kararlık mahalle mekteplerinden uygar üniversitelere geçişini yaşamış, bunun savaşımını kendi yaşayışıyla vermiş bir kadın olarak Süreyya Ağa-oğlu, son yıllarda yurdumuzu saran gerici akımları, şeriat özlencilerinin eylemlerini gözlemledikçe çileden çıkardı. 17 yaşındayken çarşafı atma yürekliğini gösteren, Atatürk'ün ülkemize sağladığı tüm nimetleri yaşamış ve benimsemiş bu bilge kadın, o tarihlerden tam 60 yıl sonra, torununun çocuğu olabilecek yaşta genç kızların tepeden tırnağa örtünüp bunu da ilericiliğin bir değişik boyutu olarak nitelenebilecek çalışmalarını bir türlü kavrayamıyor, din ticaretine alet edilen bu gençler için üzülyordu.

Laikliğin Türkiye Cumhuriyeti'nin devamının temeli olduğuna yaşayarak, görerek inanmış olan Süreyya Ağa-oğlu'nun ölümüne dek en büyük savaşımı, gerici akımlara karşı tüm demokratik güçleri ve özellikle kadın kuruluşlarını ve tek tek kadınları bilinçlendirip bu büyük düşman karşısında ortak bir cephe oluşturmaktı.

Ölümü de yaşamı gibi dimdik, ayakta oldu Süreyya Ağa-oğlu'nun. Türk toplumu çok önemli bir kadın önderini, bir öncüsünü yitirdi.

Umarız onun öyküsel savaşımı her insanın ve de özellikle her kadının beyininde ve yüreğinde hak ettiği yeri alır ve yine umarız ki çağdaşlaşma yolunda 70 yıl almış güzel ülkemiz, bu kara kabusları çabuk atlatır ve laik Türkiye Cumhuriyeti dimdik ayakta kalır.

Laikliğin Türkiye Cumhuriyeti'nin devamının temeli olduğuna yaşayarak, görerek-inanmış olan Süreyya Ağa-oğlu'nun ölümüne dek en büyük savaşımı, gerici akımlara karşı tüm demokratik güçleri ve özellikle kadın kuruluşlarını ve tek tek kadınları bilinçlendirip bu büyük düşman karşısında ortak bir cephe oluşturmaktı.

Prof. Dr. TÜRKÂN SAYLAN

İnsanlar vardır, doğarlar, yaşarlar ve öler giderler, varlıklarından kimselerin haberi olmaz. Onlar, kendi küçücük dünyalarında acı tatlı bir ömür sürmüşler, kısırdöngülerinin çemberini kıramamışlar, kırabileceklerini de asla düşünmemişlerdir.

Bu konumdaki milyonlarca insanın arasından bazan yazgısına başkaldıran birisi sıyrılıp çıkar ve herkesi şaşırır. Bu kişi kendisinin ve çevresindeki insanların haklarını arar, haksızlıklara karşı gelir, savaşır ve kendisini şaşkın ve biraz da küçümser gözlerle izleyenlere karşı kazanır da.

İşte çok yakında yitirdiğimiz Süreyya Ağa-oğlu da çağdaşlaşma yolundaki Türk toplumunun böylesine atılmıca, yazgısına razı gelmeyen, bunu yenmek için son nefesine dek savaşım veren, yeri doldurulmaz bir bireyiydi.

1908 yılında Kafkasya'da doğan Süreyya Ağa-oğlu, daha küçücük bir bebekken ailesiyle birlikte İstanbul'a gelmiştir. Babası yazar, düşünce ve şişayet adamı Prof. Ahmet Ağa-oğlu, cumhuriyet öncesindeki ve sonrasındaki siyasal çalkantıları yaşamış, Kurtuluş Savaşı sırasında ve kuruluş döneminde Atatürk'ün en yakın dostlarından olmuş, açık fikirli, bilgili ve saygın bir insandı. Annesi Sitare Hanım ise Karabağ'ın saygın ailelerinden birinin iyi eğitim görmüş kızlarından idi. Şimdi hayatta olmayan kardeşleri Tezer Taşkıran ve Samet Ağa-oğlu Türk toplumunca tanınan kişilerdi.

Süreyya Ağa-oğlu'nun kendi kişiliğinde simgelediği özellik, bir genç kadının, gelişme yolunda emekleyen Türk toplumunda üstlendiği öncülüktü kaynaqlanmıştır. Bezm-i Âlem Valide Sultanı'ni-şimdiki İstanbul Kız Lisesi-1921'de bitiren Ağa-oğlu'nun, o güne dek hiçbir kız öğrencisi olmayan hukuk fakültesine başvurması "olmaz"ı "olur" yapma yolundaki en önemli adımlarından biridir. 17 yaşında bir genç kız olarak ve herkes çarşaflyken, üzerine bir tayyör giyerek yaptığı başvuruyu yöneticiler çok ciddiye almayıp "üç arkadaş daha bul, hemen fakülteyi açalım" diye gülmüşyereye yanıtlamışlardı. O, heyecanla gidip kendi gibi düşünen üç kız arkadaşını bulup getirdiğinde fakülte yöneticilerinin söyleyecek sözü kalmamıştı. Hukuk fakültesine 1 numaralı kız öğrenci olarak kaydolun Süreyya Ağa-oğlu ve üç yürekli arkadaşına daha sonraları pek çok Türk kızı katıldı. Hukuk fakültesinin bu ilk "kızlar sınıfı" ancak bir ömestir erkeklerden ayrı ders gördü, daha sonra sınıflar birleşti-

rildi. Kızlı erkekli bir yükseköğrenimin de böylece ilk adımları atıldı.

Hukuk fakültesindeki öğrencilik yıllarında Süreyya Ağa-oğlu'nun ailesi Ankara'daydı, babası Basın Yayın Genel Müdürü olarak çalışıyor ve Kurtuluş Savaşı'nın en canlı dönemleri yaşanıyor. İstanbul'da da mitingler, toplantılar yapılıyor, işgal kuvvetleri lanetleniyor. Bu toplantılarda başı çekenlerden biri de Süreyya Ağa-oğlu'ydü.

1924-25 ders yılında avukat çıkan Süreyya Ağa-oğlu, çok iyi bir temel eğitim görmüştü, birkaç yabancı dil konuşuyordu, engin bir kültürü vardı. Ailesi Atatürk ve Latife Hanım'la yakın dosttular, sık sık görüşüyorlardı ve bir arkadaşıyla birlikte Adalet Bakanlığı'nda avukatlık stajına başlamıştı.

O dönemde Ankara'da "İstanbul Lokantası" adlı restorandan başka öğle yemeği yenecek yer yoktu; Süreyya ve arkadaşı buraya bir kez yalnız gittikleri için büyük dedikodu yapılmış. Atatürk bunu bir aile toplantısında öğrenince, genç avukat Süreyya'yı arabasına alıp lokantanın önüne gitti. Kapıya gelen görevlilere verdiği buyruk şöyleydi: "Süreyya'yı bugün bizim eve yemeğe götürüyorum, yarından itibaren bu lokantada yemek yiyecek". Türk kadınının çağdaş toplumlarda olduğu gibi, kendi ülkesinde de dışarıda, tek başına yemek yiyebilmesi işte böyle güzel ve uygulandırıcı bir olayla gerçekleşti.

Süreyya Ağa-oğlu, ömrü boyunca Atatürk'e sevgi ve saygısını sürdürmüştü, onun ilke ve devrimlerinin en ateşli savunucusu olmuştur. Atatürk'ten "Mustafa Kemal" diye söz edenlere, onun küçülttüklarini düşünerek çok kızdığını da pek çoklarımız bilirler.

Süreyya Ağa-oğlu, Türk toplumunun, ülkeyi işgal etmiş düşmanlardan büyük Atatürk'ün önderliğinde nasıl kurtulduğunu, bu uğurda ne uğraşlar verildiğini, ne kanlar döküldüğünü ve canlar yandığını görmüş ve yaşamış bir kişidir. O ayrıca, Kurtuluş Savaşı'ndan sonraki sivil toplumda, Atatürk'ün ölümünden sonra, çok partili döneme geçilişte ve 1960 ihtilalini izleyen dönemlerde hep siyasal yaşam ve çalkantıların içinde bulunmuş, insanların hırsları uğruna ne denli ödümler verebileceklerini ve nasıl acımasız olabileceklerini gözlemiş, duymuşmuş böylece çağının tam bir tanığı olmuştur.

Türk Kadın Hukukçular Derneği'nin kurucusu olarak Türk kadının Batı'ya açılmasına

